

REPUBLIKA E SHQIPERISE
Ministria e Punëve Publike dhe Transportit
MINISTRI

UDHËZIM

Nr. 4, Datë 07.02.2011

PER

**MIRATIMIN E PROGRAMIT KOMBËTAR TË MONITORIMIT
TË VAZHDIMIT TË VLEFSHMËRISË AJRORE TË AVIONIT (ACAM)
(Aircraft Continuing Airworthiness Monitoring)**

Në përputhje me nenin 102, pika 4, të Kushtetutës të Republikës së Shqipërisë dhe në zbatim të nenit 20 të Ligjit Nr. 10040 datë 22.12.2008 “Kodi Ajror i Republikës së Shqipërisë”,

UDHËZOJ:

Neni 1

Parathenie

Programi ACAM sipas Pjeses M – Paragrafi M.B. 303, të Udhëzimit të Ministrit Nr. 16 datë 14.10.2008 “*Për vazhdueshmërinë e vlefshmërisë ajrore të avionit dhe produkteve, pjesëve të pajisjeve aeronautike dhe mbi aprovimin e organizatave dhe personelit të përfshirë në këto detyra*” është programi i hartuar nga AAC.

Me futjen e kërkeses normative të treguar në Pjesën M – Paragrafi M.B. 303, secilit autoritet I kërkohet të perpunojë një program të aktiviteteve inspektuese për monitorimin e gjendjes së vlefshmërisë së flotës ajrore të regjistruar në AAC. Përveç kësaj, AAC me këtë dokument përpilon programin e saj të monitorimit të flotës ajrore të mjeteve fluturues të regjistruar në Shqipëri.

Programi kombëtar ACAM përcakton modalitetet e menaxhimit të mbikqyrjes së vazhdueshme të mjeteve fluturues, duke pasur parasysh kriteret e zbatueshme të M.B. 303, siç parashikohet në AMC M.B. 303 (b), (c) e (d).

Neni 2

Parimet dhe zbatimi I programit kombetar ACAM

M.B. 303 parashikon qe:

- Programi I monitorimit nenkupton inspektimin e kampioneve te mjeteve fluturues;
- Programi te zhvillohet duke pasur parasysh numrin e mjeteve fluturues te rregjistruar, njohjet vendore dhe aktivitetet e meparshme te mbikqyrjes.
- Inspektimet perqendrohen mbi disa elemente kyç te rrezikut per vlefshmerine ajrore dhe identifikojne gjetje-findings te mundshme lidhur me keta elemente; gjetje te tilla duhet te analizohen per te percaktuar shkaqet fundore;
- Te gjitha gjetjet qe zbulohen nga inspektimet duhet t'i konfirmohen me shkrim pronarit te organizates pergjegjese per menaxhimin e vazhdueshmerise se vlefshmerine ajrore te mjetit fluturues;
- Autoriteti duhet te rregjistroje te gjitha gjetjet, veprimet per mbylljen e tyre dhe rekomandimet;
- Nese gjate inspektimit del ne pah fakti I nje mungese pergjigjeje te nje kerkese te pjeses M, autoriteti duhet te marre masat sic parashikohet nga M.B. 903 (trajtimi I gjetjeve);
- Nese shkaku fundor I nje gjetjeje identifikon nje mospergjigje per çfaredo kapitulli te pjeses M ose te nje pjese tjeter te normatives se EASA-s, autoriteti duhet te marre masat e parashikuara ne nje situatë te tille;
- Per te lehtësuar adoptimin e veprimeve te duhura korrigjuese, autoritetet e shteteve te ndryshme duhet te kembejne informacionet mbi mungesat e pergjigjeve ndaj kerkesave te bera gjate inspektimeve.

Ne perputhje me AMC M.B. 303(b), inspektimi I vetem I programit ACAM synon verifikimin qe:

1. Kushtet teknike dhe te perdorimit te mjetit fluturues te ekzaminuara t'I pergjigjen standardit te kerkuar per mbajtjen e vlefshmerise se certifikates se vlefshmerise ajrore;
2. Menaxhimi I vazhdueshmerise se vlefshmerise ajrore, sin e rastin e organizatave te certifikuara dhe ne ate te pronarit/ushtues jot e certifikuar, te zhvillohet me efikasitet dhe mjete fluturues te mbaje nje nivel te kenaqshem te vazhdueshmerise se vlefshmerise ajrore;
3. Privilegjet qe zoterojne organizatat ose personeli duhet te zbatohen vazhdimisht dhe standarti I tyre te ruhet ne kohe.

Ne terma te permbledhur, programi duhet te garantoje qe, permes kontroleve te bere mbi nje numer te paraperzgjedhur te mjeteve fluturues nen mbikqyrje, te sigurohet qe kompleksi I mjeteve fluturues te flotes kombetare te ruaje kushtet e vlefshmerise ajrore dhe te pershtatshmerise per fluturim.

Programi i monitorimit ACAM ka kohezgjatje vjetore e nenkupton fazat e meposhtme:

1. Zgjedhja e kampionit te mjeteve fluturuese per te planifikuar nderhyrjet per inspektim;
2. Kryerja e inspektimeve sipas tipologjise se pershkruar ne vazhdim;
3. Raportimi i nspektimeve te vetme dhe mbledhja fillestare e te dhenave;
4. Komunikim I gjetjeve-findings subjekteve te interesuar, individualizim i shkaqeve

- fundore te ketyre gjetjeve dhe ndjekje e veprimeve korrigjuese;
5. Raportim periodik I veprimtarise inspektive te kryer;
  6. Analize komplekse e rezultateve te programit dhe percaktim i veprimeve dhe elementeve te permiresimit te sigurise dhe per programimin e aktiviteteve ACAM per vitin tjeter;
  7. Planifikim dhe venie ne veprim e revizioneve te mundshme, normative dhe proceduriale, pasuese te analizave te rezultateve vjetore.

Inspektoret e kualifikuar te vlefshmerise ajrore, konsulentet dhe inspektoret SAFA/SANA kontribuojne ne programin inspektiv.

Analiza komplekse e rezultateve do te zhvillohet nga Drejtori i Sigurise Ajrore me ndihmen edhe te inspektoreve te vlefshmerise ajrore. Per sa i perket analizës do te perpilohet nje raport perfundimtar i programit per vitin ne fjale.

Veprimet qe rrjedhin nga kjo analize percaktojne nje pershtatshmeri te programit per vitin e ardhshem.

Neni 3

Planifikimi i Programit ACAM

Ne vitin e pare te aplikimit, programi ACAM nxjerr te dhena nga te gjithë aktivitetet e mbikqyrjes te zhvilluara tek mjetet fluturuese, te perdorur nga operatorët e certifikuar dhe jo, ne territorin kombetar.

Ne rregjim, numri i verifikimeve te nevojshme per programin do te jete ne dispozicion ne çdo fillimviti. Ne planifikim do te individualizohen mjetet fluturuese sipas nje kriteri perzgjedhjeje bazuar ne rotacionin vjetor; duke specifikuar me preference markat e rregjistruara, pervec kushteve eventuale -raste te mosdisponueshmerise (incidentet, çrregjistrimet, nderprerjet,etj)

Verifikimet e programit ACAM te bera nga inspektoret SAFA/SANA rregjistrohen ne programin informatik. Ne aplikimin e programit ne rregjim do te ndiqen procedurat e treguara ne paragrafet e meposhtem.

Neni 4

Klasifikimi dhe perdorimi i mjeteve fluturuese.

Mjetet fluturues, objekt te programit ACAM, ndahen ne 5 kategori:

1. CMA – complex motor power aircraft (sipas percaktimit te nenit 3 te Udhezimit nr.16, dt.14.10.2008;
2. CMH - complex motor power helicopter - sipas percaktimit te nenit 3 te Udhezimit nr.16, dt.14.10.2008;
3. NCMA - complex motor power aircraft
4. NCMH - complex motor power helicopter
5. OTH - other aircraft qe permban: tipat e mjeteve fluturues te mbetur, tipat e helikoptereve te mbetur, balonat. VLA, mjetet fluturues referuar Aneksit II Udhezimit nr.16, dt.14.10.2008; etj;

Nje ndarje e metejshme e mjeteve fluturues kryhet ne perputhje me llojin e perdorimit:

- Transport publik
- Detyre ajrore
- Trajnim
- Privat qe nuk menaxhohet nga CAMO ose nga firma te tjera te certifikuara.

Teresia e nderhyrjeve te kerkuara per programin ACAM eshte pasqyruar ne tabelen e meposhtme per cdo grup (kopje kategoria-tip e perdorimit):

Tabela 1 - Numri i inspektimeve ACAM për vitin e pare te venies ne jete te programit

Kategoria e mjetit fluturues	Lloji i perdorimit (per grup)			
	Transport publik	Detyre ajrore	Trajnim	Privat
	Teresia e nderhyrjeve			
Complex motor powered aircraft	100% e flotes kombetare	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	10 % e flotes kombetare (minimum 1 a/c)
Complex motor powered helicopter	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	10 % e flotes kombetare (minimum 1 a/c)
Non complex motor powered aircraft	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	10 % e flotes kombetare (minimum 1 a/c)
Non complex motor powered helicopter	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	10 % e flotes kombetare
Others	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	N/A (jo e aplikueshme) ne Shqiperi	10% e flotes kombetare

Neni 5

Tipat e inspektimeve te mundshme per venien ne jete te programit ACAM dhe permbajtjet perkatese.

Siç parashikohet nga M.B. 303 dhe AMC M.B. 303 (d), inspektimet ACAM duhet te fokalizohen mbi nje kampion te disa elementeve kyç te riskut per vlefshmerine ajrore.

Aneksi III i AMC M.B. 303 (d) i ka thjeshtëzuar këta elemente kyç (*key risk airworthiness elements*) (ne vazhdim te treguar me shkurtimin– KRE) si me poshte:

1. Kufizimet e vlefshmerise ajrore

2. Markat dhe targat
3. Rregjistrimet
4. Kontrolli I konfiguracionit
5. Pjeset me jete te kufizuar
6. Demtimet dhe riparimet strukturore
7. Pajisjet per perdorim
8. Lista e pajisjeve minimale (MEL)
9. Manuali I fluturimit
10. Masa dhe pesha
11. Programi I sigurise
12. Projekti I tipit
13. Programi I mirembajtjes
14. Dispozita per vlefshmerine ajrore
15. Inspektimi I mjetit fluturues

Një përkufizim me i detajuar i secilit KRE dhe i gjetjeve që mund të rrjedhin duke ju referuar një KRE-je jepet në dokumentin e parapergatitur të disa autoriteteve kombëtare të aviacionit civil, të shteteve të EASA-s, një ekstrakt i të cilit është risjelle në shtojcën 4.

Permbajtja e kontrollit specifik të kryer gjatë inspektimit ACAM I referohet një KRE-je, sikurse edhe secila gjetje që kapet nga kontrolli duhet kategorizuar duke ju referuar një KRE-je.

Në AMC M.B. 303 (b) inspektimet në kampionet e mjeteve fluturues shquhen si:

- Inspektimi thelluar (in depth surveys);
- Inspektim Rampe (ram surveys);
- Inspektim në fluturim (in-flight surveys).

Përkufizimet për secilin:

-Inspektimet e thelluara: Inspektimet gjatë mirëmbajtjeve madhore, inspektimi fizik për rinovimin e ARC-se- (Airworthiness Review Certificate), inspektimi pranë bazës kryesore të një operatori/organizate CAMO që I referohet secilit mjet fluturues.

-Inspektimet rampe: inspektimet e programit SANA dhe inspektimet rampe të programit të mbikëqyrjes të operatoreve ajrore të certifikuar

-inspektimi në fluturim: inspektimet në fluturim operativ dhe inspektimet gjatë fluturimeve prove pas mirëmbajtjes.

Në fazën e parë të vënies në jete të programit ACAM kërkohet të ndiqen kontrolle mbi çdo zonë, të paktën një herë në harkun e një viti, e veçanta e kontrolleve të këtyre zonave tregohet në check-listën në shtojcën 3, që nuk ka nevojë t'i bashkëngjitet raportit të auditit (check-lista është si një udhëzues për inspektorin që kryen kontrollin).

Neni 6

Regjistrimet dhe njoftimet

Rezultatet e inspektimeve të ndryshme të programit ACAM inspektori duhet t'i shkruajë në formularin përkatës (shih shtojcën 1), dhe nëse zbulohen gjetje, në shtojcën nr. 2.

Gjetjet e vena ne pah gjate një inspektimi ACAM klasifikohen si tek M.B. 903 dhe trajtohen me te njëjtat procedura, sikurse ne një audit normal te mbikëqyrjes te autoritetit. Ne fund, për të pasur një interpretim te lehte te rezultatit te inspektimit, gjetja futet ne shtojcën 2 duke ju referuar zonës se kontrolluar.

Te gjitha mospërputhjet e shfaqura (gjetjet) i komunikohen formalisht personit përgjegjës për vazhdueshmërinë e vlefshmërisë ajrore të mjetit fluturues, me kërkesën për identifikim te (*root cause- shkakut*) dhe afatin e fundit te vënies ne jete te veprimeve korigjuese.

Drejtoria e Sigurisë Ajrore arkivon planin kombëtar te monitorimit, raportet ACAM dhe evidencat e ndjekjes-çuarjes deri ne fund te gjetjeve.

Neni 7

Analiza e te dhenave te programit ACAM

Analiza e kontrolleve ACAM te kryera mbi te njejtin mjet fluturues, behet nga drejtori I sigurise ajrore, me ritem nje vjecar (nje here ne vit), sipas metodologjise referuar ne shtojcen 5.

Objektivat e ketyre analizave jane:

- Perpunimi i nje raporti kompleks mbi aktivitetet e zhvilluara
- Identifikimi i zonave me kritike
- Perpunim i propozimeve per zgjidhjen e kritikave te lindura
- Revizionim I kritereve per planifikimin ACAM te vitit te ardhshem
-

Për hartimin e raportit vjetor mbi aktivitetin e zhvilluar, drejtori I sigurise ajrore identifikon zonat e kritikave te lindura gjate ekzekutimit te monitorimit, si dhe tendencat negative eventualisht te manifestuara lidhur me rezultatet e kontrolleve te viteve te meparshem.

Mbi bazën e rezultateve te analizës se kryer përcaktohet nevoja eventuale për rimodulimin e kampionit te mjetit fluturues ose aktivitetit për vitin pasardhes.

Neni 8

Shtojcat

Shtojcat bashkëlidhur janë pjese perberese e këtij udhëzimi.

Ky Udhëzim hyn ne fuqi menjëherë dhe botohet ne Fletoren Zyrtare.

SOKOL OLLDASHI

MINISTRI